

Şeyda Sarıbay

ANAYASAL ZEMİNDE DOĞAL YARGIÇ İLKESİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM EVRENSEL BİR HUKUK İLKESİ BOYUTUYLA DOĞAL YARGIÇ İLKESİ VE ADİL YARGILANMA HAKKI İLİŞKİSİ

I. “DOĞAL YARGIÇ İLKESİ” TERMİNOLOJİ SORUNU VE TANIM MESELESİ	5
A. Doğal Yargıç İlkesinin Adlandırılmasına İlişkin Terminolojik Tartışmalar.....	5
1. Kavramsal Bir İnceleme: Doğal Yargıç Kimdir/ Nedir?	6
2. Kanuni/ Yasal Yargıç Doğal Yargıç Mıdır?	14
3. Hukuk Devleti/Kanun Devleti Ayırımından Hareketle Doğal Yargıç/ Yasal Yargıç Ayrımı	20
B. Doğal Yargıç İlkesinin Unsurları ve Özellikleri	24
1. Kanunla Kurulmuş Mahkeme Unsuru.....	24
a. Mahkeme Kavramı.....	24
b. Kanunilik Unsuru.....	26
2. Öncedenlik Unsuru	29
3. Olağanüstü Mahkeme Kurma Yasağı	30
II. ADİL YARGILANMA HAKKININ BİR UZANTISI OLARAK DOĞAL YARGIÇ İLKESİ	32
A. Tarihsel Süreçte Adil Yargılanma Hakkı	32

1. Hakkın Doğumu ve Gelişim Sürecindeki İlk Adımlar.....	32
2. Adil Yargılanma Hakkının Yakın Tarihli Düzenleme ve Belgelere Yansıması.....	37
B. Kapsamı ve Unsurlarıyla Adil Yargılanma Hakkı ve Doğal Yargıç İlkesi İlişkisi.....	41
1. Adil Yargılanma Hakkının Kapsamı	41
a. Genel Açıklama.....	41
b. Hakkı Karşılık Üzere Kullanılan İfadeler	43
c. Bireysel Başvuruların Temel Dayanağı: Adil Yargılanma Hakkı İhlali.....	45
2. Kanunla Kurulmuş Bağımsız ve Tarafsız Mahkeme Önünde Yargılanma Hakkı.....	47
a. Genel Açıklama.....	47
b. Kanunla Kurulmuş Mahkeme	48
c. Bağımsız Mahkeme.....	49
d. Tarafsız Mahkeme	56
III. DOĞAL YARGIÇ İLKESİNİN ULUSLARARASI BELGELERE VE DEVLET ANAYASALARINA YANSIMASI.....	61
A. Uluslararası Belgelerde Doğal Yargıç İlkesi.....	61
B. Devlet Anayasalarında Doğal Yargıç İlkesi.....	67
1. Doğal Yargıç İlkesine Doğrudan Yahut Olağanüstü Mercii Kurma Yasağı Çerçevesinde Yer Veren Devlet Anayasaları.....	68
2. Doğal Yargıç İlkesine Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Yer Veren Devlet Anayasaları.....	71

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK ANAYASA HUKUKUNDA DOĞAL
YARGIÇ İLKESİ VE ÜLKEMİZDEKİ
UYGULAMA VE YARGILAMALARIN İLKE
KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

I. OSMANLI- TÜRK ANAYASAL GELİŞMELERİ İŞİĞİNDA DOĞAL YARGIÇ İLKESİ	75
A. Genel Açıklama	75
B. 1875 Adalet Fermanı	76
C. 1876 Kanun-i Esasi	77
D. 1921 ve 1924 Anayasaları Çerçevesinde Doğal Yargıç İlkesi ve İstiklal Mahkemelerinin Yargılamaları	80
1. 1921 Anayasasında Doğal Yargıç İlkesi.....	80
2. 1924 Anayasasında Doğal Yargıç İlkesi.....	81
3. İstiklal Mahkemelerinin Doğal Yargıç İlkesi Temelinde Değerlendirilmesi.....	85
E. 1961 Anayasası Çerçevesinde Doğal Yargıç İlkesi ve Yüksek Adalet Divanı Yargılamaları.....	92
1. 1961 Anayasası Döneminde Doğal Yargıç İlkesinin Gelişimi ..	92
2. Yüksek Adalet Divanının Doğal Yargıç İlkesi Temelinde Değerlendirilmesi.....	96
F. 1982 Anayasası Çerçevesinde Doğal Yargıç İlkesi.....	99
1. Doğal Yargıç İlkesinin 1982 Anayasasına Yansımaları	99
2. Mahkemelerin Kurulması, Görev Alanları ve Görevlerine Son Verilmesi Bakımından Doğal Yargıç İlkesi	103
a. Sıkıyönetim Mahkemeleri	103
b. Devlet Güvenlik Mahkemeleri	108
c. Askeri Mahkemeler.....	116
d. Özel Görevli Ağır Ceza Mahkemeleri.....	123
e. Yüce Divan Yargılaması.....	129
f. Sulh Ceza Hâkimlikleri	134

g. İhtisas (Uzmanlık) Mahkemeleri.....	139
II. TÜRK ANAYASA MAHKEMESİNİN DOĞAL YARGIÇ İLKESİ YORUMU	143
A. Anayasa Mahkemesinin Doğal Yargıç ve Kanuni/ Yasal Yargıç Değerlendirmesi.....	143
B. Anayasa Mahkemesinin Adil Yargılanma Hakkı ve Doğal Yargıç İlkesi İlişkisine Dair Yorumu.....	147
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	151
KAYNAKÇA.....	157